

Naturverdier i tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune

Terje Blindheim

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag fra forsvarsbygg kartlagt naturtyper etter DN håndbok 13 på tre delområder innenfor Gimlemoen skyte- og øvingsfelt. 6 Naturtypelokaliteter er blitt avgrenset, 3 med verdi viktig (B verdi) og 3 som lokalt viktige (C verdi). I forbindelse med feltarbeidet ble det ikke observert skader på vegetasjon som kan føres tilbake til tidligere militær aktivitet i området.

Nøkkelord

Vest-Agder
Kristiansand
Gimlemoen
Skytefelt
Naturtyper
Sanering

Omslag

FORSIDEBILDER (TERJE
BLINDHEIM)
Øvre: Kystrustkjuke på eik
Midtre: Edelløvskog i Kyrdalen
Nedre: Sanert skytebane ved
Kyrstjønn

LAYOUT (OMSLAG)
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-304-0

Biofokus-rapport 2013-29

Tittel

Naturverdier i tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune

Forfatter

Terje Blindheim

Dato

20.11.2013

Antall sider

16 sider + vedlegg

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Refereres som

Blindheim, T. 2013. Naturverdier i tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune. BioFokus-rapport 2013-29. Stiftelsen BioFokus, Oslo.

Oppdragsgiver

Forsvarsbygg

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO
Telefon 99550257

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen Biofokus har på oppdrag fra forsvarsbygg foretatt naturfaglige registreringer på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt i Kristiansand kommune, Vest-Agder. Arbeidet er utført i forbindelse med pågående saneringsarbeider i områder som tidligere er brukt som skytefelt. Pål Skovli Henriksen har vært vår lokale kontaktperson hos oppdragsgiver. Kim Abel har vært prosjektansvarlig og BioFokus sin kontakt mot Forsvarsbygg, mens Terje Blindheim har utført kartleggingen og stått for rapporteringen.

Oslo, 20. november 2013

Terje Blindheim

De undersøkte områdene og tilstøtende arealer er mye brukte friluftsområder for befolkningen. I lia nordvest for Kyrkjønn finnes en gammel oppbygd hestevei, som i dag brukes som turvei.

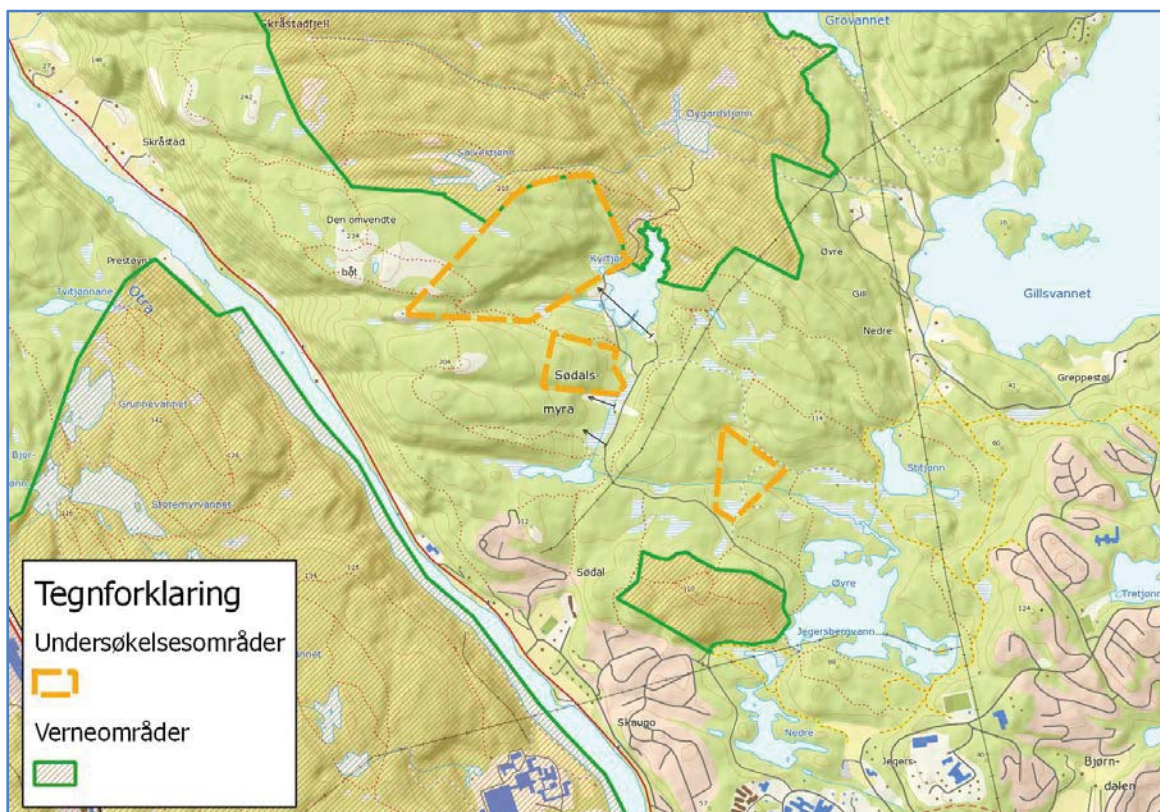
Innhold

1	INNLEDNING	5
1.1	OPPDRAG OG UNDERSØKELSESONOMRÅDE	5
1.2	BAKGRUNN	5
1.3	NATURFORHOLD	5
1.3.1	<i>Geologi</i>	5
1.3.2	<i>Vegetasjon</i>	5
1.4	TIDLIGERE REGISTRERINGER	6
2	METODE	6
3	RESULTATER	7
3.1	GENERELT OM UNDERSØKELSESONOMRÅDENE	7
3.2	REGISTRERTE NATURTYPER	10
3.3	ARTSREGISTRERINGER	11
4	DISKUSJON	12
5	REFERANSER	13
	VEDLEGG 1	13

1 Innledning

1.1 Oppdrag og undersøkelsesområde

BioFokus har på oppdrag for Forsvarsbygg utført kartlegging av naturtyper etter DN håndbok 13 på tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt. De tre områdene utgjør til sammen 460 daa overveiende skogkledd areal. De tre områdenes beliggenhet kan sees på figur 1 under. Feltdelen av oppdraget ble utført 1. og 3. oktober noe som er litt seint for en optimal kartlegging av karplanter og vegetasjon. Tidspunktet burde vært bra for kartlegging av sopp, men sesongen for denne artsgruppen var dårlig høsten 2013.

Figur 1. Figuren viser beliggenheten til de tre undersøkelsesområdene nord for Gimlemoen.

1.2 Bakgrunn

Bakgrunnen for oppdraget er behov for mer kunnskap om områdets naturverdier i forbindelse med vurdering av sanering av tidligere skytebaner.

1.3 Naturforhold

1.3.1 Geologi

Alle de tre undersøkelsesområdene er dominert av fattig berggrunn og kun på mindre arealer tilføres nok baserikt materiale som gir grunnlag (Solvang og Heggland 2003) for en noe rikere vegetasjon.

1.3.2 Vegetasjon

Fattig vegetasjon som blåbærskog og bærlyngskog er de klart mest dominerende vegetasjonstypene. Myrene er fattige med typiske arter som rome, pors, blåtopp, røsslyng,

klokkelyng, torvull, duskmyrull og stjernestarr. På noe rikere partier i tilknytning til bratte liser finnes spredt rikere vegetasjon med bl. a. innslag av skogsvingel.

Typisk myr i området. Her fra myra som ligger lengst sør i det sørlige undersøkelsesområdet.

1.4 Tidligere registreringer

Hele eiendommen til Forsvarsbygg er tidligere (2003) kartlagt for naturtyper (Solvang og Heggland 2003). To av tre delområder inneholdt tidligere avgrensede naturtypelokaliteter. Disse avgrensningene er vist i figur 2 nedenfor sammen med de reviderte avgrensningene og nye lokalitetsavgrensninger. Det er ikke gjort registreringer av arter eller naturtyper gjennom andre prosjekter som vi har kjennskap til. Nasjonale databaser er gjennomgått før feltarbeid.

2 Metode

Avgrensning og verdisetting av naturtypelokaliteter følger nyeste versjon av DN håndbok 13 fra Miljødirektoratet (Direktoratet for Naturforvaltning 2007), samt nyere faktaark som nå er under utarbeidelse i forbindelse med revisjon av håndboka. Naturtypen flommarsksskog er en helt ny naturtype som ikke er definert tidligere i DN håndbok 13. Denne er enda ikke skikkelig beskrevet og har ikke fått noen naturtypekode av Miljødirektoratet. Ved innsending til Naturbase er denne behandlet som andre viktige forekomster (H0).

Avvik fra tidligere kartlegginger skyldes i noen grad bedre kartgrunnlag, men også noe ulike vurderinger av verdier. Særlig de tre registrerte lokalt viktige lokalitetene har kvaliteter som kun svakt skiller seg ut fra naturverdier som finnes spredt i landskapet. At to ulike kartleggere vurderer slike arealer noe forskjellig med ti års mellomrom er ikke unaturlig. Bedre tilgang til høyoppløselige flyfoto har også vært med å sikre en god avgrensning av områdene. Avvikene kan også skyldes at de samme arealene ikke er besøkt, ulik ressurstilgang osv.

Alle nye data er lagt inn i Forsvarsbygg sin Natur2000 og overført til Naturbase via Fylkesmannen i Vest-Agder. Interessante arter er lagt inn i Artskart.

3 Resultater

3.1 Generelt om undersøkelsesområdene

Bildet viser yngre løvskog med eik som dominerende treslag i det sørlige undersøkelsesområdet.

De tre undersøkelsesområdene ligger forholdsvis samlet i heiområdene nord og nordvest for Sødal. Alle ligger bynært og er i dag i aktiv bruk av svært mange mennesker som friluftsområder. Alle områdene er preget av et aktivt skogbruk over lang tid. Områdene er småtopografisk varierte med markerte koller og skarpt avsatte søkk i øst-vestgående retning. I flere av søkkene renner mindre bekker. Det sørligste undersøkelsesområdet har markert yngre skog enn områdene i nord. Både løvskogsdominerte områder og furuskogen er langt yngre enn skogen i de to nordlige områdene.

I de to nordligste delområdene er furuskogen forholdsvis grov med en god del trær opp mot 50 cm i diameter. Her er det også spredt med forholdsvis grov osp og noe gammel krokete eik hvorav noen har hulheter, se bilder nedenfor. Noen lommer med denne typen skog har vært i grenseland for utfigurering som naturtypen gammel barskog, men to dager i området er ikke tilstrekkelig for å kunne sette grensen for hva som er "hverdagsskog" og hva som bør kvalifisere som naturtyper etter DN håndbok 13. Avgrensning av naturtyper har derfor fulgt samme linje som for 10 år siden hvor det var fokus på de noe rikere søkkene med løvdominert skog. De løvskogsdominerte søkkene og skråningene som har hatt den mest velutviklede skogen og innslag av rikere vegetasjon har blitt vurdert å oppfylle DN håndbok 13 sine krav til avgrensning av prioriterte naturtyper.

Alle de tre registrerte naturtypelokalitetene knyttet til de to nordlige undersøkelsesområdene har oppnådd verdi som viktig. Det er likevel ikke tvil om at det per i dag er lokalitet 604 (Kyr dalen) som har de største naturverdiene.

I det sørlige området er to lokaliteter (lok. 611 og 613) med yngre skog blitt vurdert som lokalt viktige naturtyper ut fra områdenes stedsbetingede egenskaper som våtmark/flommark. Noe rikere sumpskogsmiljøer som er lite påvirket av drenering er generelt sjeldent og viktige habitater for mange ulike organsimegrupper. Mye av de samme kvalitetene som finnes i disse lokalitetene finnes også i tilknytning til mange bekkedar og myrkanter, men er da generelt vanskelig avgrensbar som enhetlige lokaliteter. Verdien er satt til lokalt viktig for alle lokalitetene i det sørlige undersøkelsesområdet da habitatkvalitetene her er forholdsvis lave grunnet tidligere hogster.

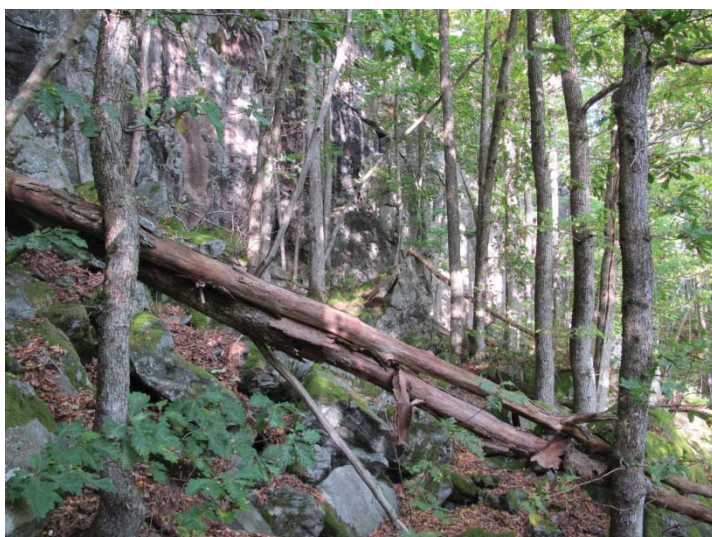
For videre dokumentasjon av den enkelte avgrensede naturtypelokalitet henvises det til faktaarkene i vedlegg 1.

Furudominert bærlyngskog i det nordligste området.

De sentrale delene av det midtre undersøkelsesområdet er furudominert, men med et stedvis høyt innslag av krokete, ganske småvokst eik og det er generelt mye einer i busksjiktet.

Bilder fra undersøkelsesområdene. Ø.tv. Sumpskog i tilknytning til myr øst i Kyrdalen. M.tv. Brattlendt parti nordøst i Kyrdalen. N.tv. Død ved av osp og eik finnes nesten utelukkende i de bratte liene. Ø.th. Klipper med tilhørende løvskog i naturtypelokalitet Kyrjtjønn NV helt på grensen til Skråstadheia NR. N.tv. Sesong aktivt bekkefar rett nord vest for Kyrjtjønn i den bratte lia rett ovenfor de sanerte områdene der. Her ble det ikke avgrenset naturtyper da skogen var forholdsvis ung.

3.2 Registrerte naturtyper

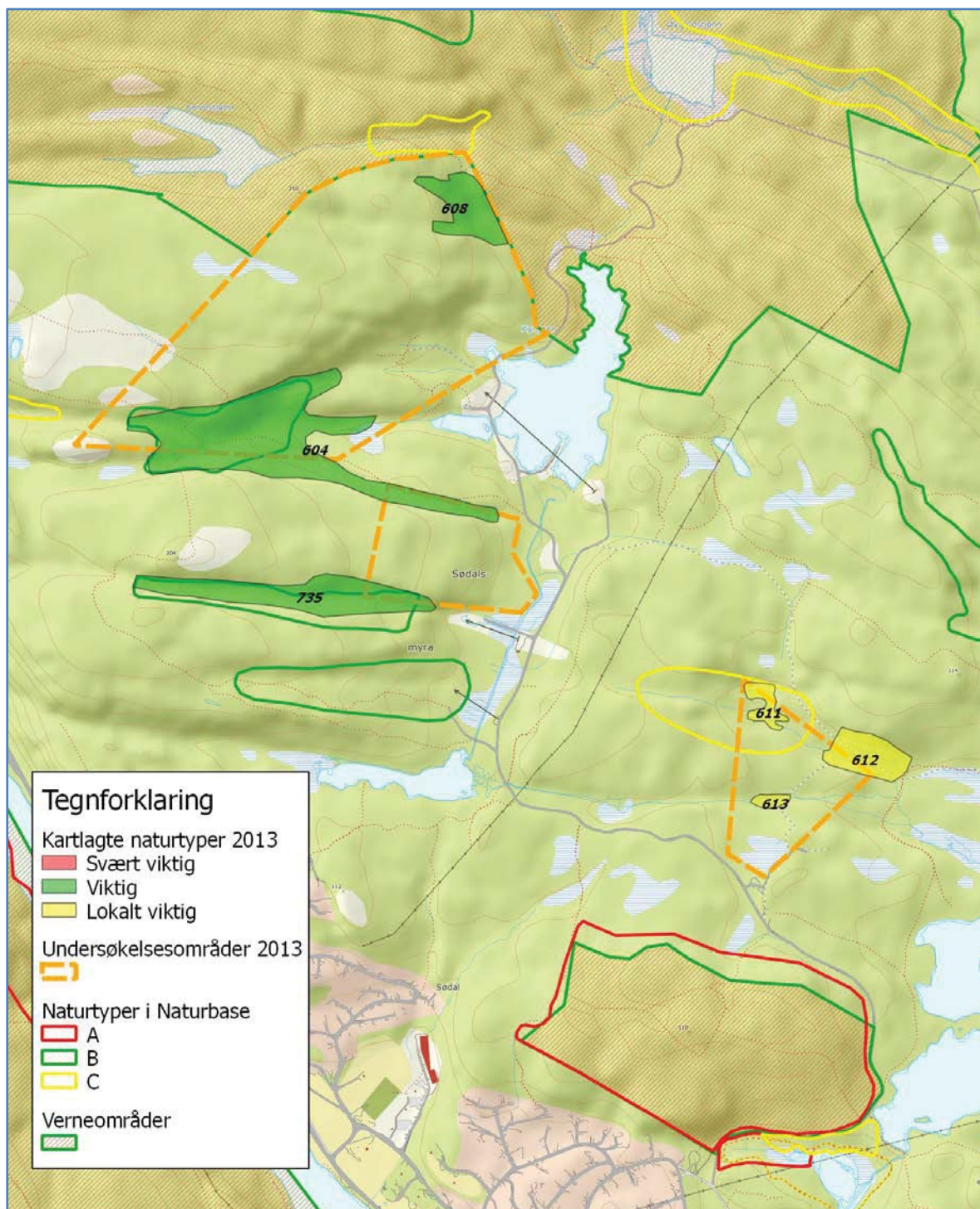
Feltarbeidet i 2013 har dokumentert totalt 6 naturtypelokaliteter, alle under hovednaturtype skog. Tabell 1 viser en oversikt over valg av naturtype og naturtypeutforming for hver av de 6 avgrensede lokalitetene, samt verdi og areal. De samme 6 lokalitetene sin beliggenhet er vist i Figur 2 og fulle beskrivelser finnes i Vedlegg 1. 5 av lokalitetene har angitt utforminger med andel av arealet for hver av typene, se tabell 2. Tre av de 6 registrerte lokalitetene berører tidligere registrerte lokaliteter. Lokalitet Kyr dalen og Redalen videreføres med justeringa av grenser og beskrivelse. Lokalitet Budalen midtre ligger innenfor tidligere avgrenset naturtypelokalitet. Denne tidligere lokaliteten avgrenses til et mindre område vest for undersøkelsesområdet, mens lokalitet 611 skilles ut som ny lokalitet.

Tabell 1. Tabellen viser oversikt over de 6 registrerte naturtypelokalitetene med type, verdi og areal

Lokalitet	Lok nr.	Nasjonalt nr.	Naturtype	Utforming	Verdi	Areal (daa)
Kyrtjønn NV	608	100110608	Gammel lauvskog	Gammelt ospeholt	B	13,8
Budalen midtre	611	100110611	Rik sumpskog	Rikere løvsumpskog	C	4,3
Budalen øst	612	100110612	Gammel fattig edellauvskog	Eikeskog	C	12,1
Slåttebekken	613	100110613	Flommarksskog		C	1,8
Kyrdalen	604	BN00005306	Rik edellauvskog	Lågurt-eikeskog	B	69,6
Redalen	735	BN00005204	Gammel fattig edellauvskog	Eikeskog	B	32

Tabell 2. Tabellen viser andelen av hver utforming for 5 av naturtypelokalitetene

Lok nr.	Naturtype	Utforming	Andel (%)
604	Gammel fattig edellauvskog	Eikeskog	30
604	Rik edellauvskog	Lågurt-eikeskog	30
604	Gammel lauvskog	Gammelt ospeholt	30
608	Gammel lauvskog	Gammelt ospeholt	50
608	Gammel fattig edellauvskog	Eikeskog	30
608	Rik edellauvskog	Lågurt-eikeskog	5
611	Rik sumpskog	Rikere løvsumpskog	50
612	Gammel fattig edellauvskog	Eikeskog	50
612	Gammel barskog	Gammel furuskog	20
735	Gammel fattig edellauvskog	Eikeskog	50
735	Rik edellauvskog	Lågurt-eikeskog	10
735	Gammel lauvskog	Gammelt ospeholt	10

Figur 2. Kartet viser de 6 nyregistrerte lokalitetene med lokalitetsnummer i henhold til tabell 1.

3.3 Artsregistreringer

Tidligere undersøkelser har i liten grad avdekket forekomster av sjeldne og trua arter på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt. Overveiende fattig berggrunn, og derav hovedsakelig fattige vegetasjonstyper, gir lite grunnlag for rikere vegetasjon og forekomster av sjeldne arter av karplanter, jordboende sopp og moser. Intensivt skogbruk gjennom mange generasjoner har ført til svært lite tilgjengelig habitat for arter som er avhengig av gamle trær og død ved. Det ble ikke gjort funn av noen arter av lav innenfor lungeneversamfunnet og til tross for innsamling av en del vedboende sopparter ble ingen spesielle arter avdekket.

Dette tyder på langvarige kontinuitetsbrudd i tilgangen på død ved for mange arter som er avhengige av slike substrat for overlevelse. I løpet av et par tiår vil imidlertid denne situasjonen kunne bedre seg, spesielt for osp. En rekke løvsuksesjoner av osp og spredt med osp i landskapet har begynt å gå i oppløsning og danne en del død ved. Osp er et svært viktig treslag for mange arter i skog.

4 Diskusjon

Bakgrunnen for denne undersøkelsen har vært et behov for økt kompetanse om arealene som har grenset tett opp til tidligere militære aktiviteter. I de senere år har det pågått sanering av flere områder i tilknytning til tidligere skytebaner og det har blitt fjernet store mengder tungmetaller fra disse områdene. Rapporten Gimlemoen skyte- og øvingsfelt – Statusrapport september 2011 (Forsvarsbygg/Skifte eiendom og Cowi 2011) dokumenter hva som er gjort og videre utfordringer knyttet til forurensede masser på skyte- og øvingsfeltet.

Naturtypekartleggingen høsten 2013 har dokumentert at det innenfor de tre undersøkelsesområdene finnes mye verdifull natur. I tillegg til 6 avgrensede naturtypelokaliteter har mye av arealene, særlig i de to nordlige områdene, viktige naturkvaliteter. Nærmest hele det nordligste undersøkelsesområdet som grenser til Skårstadheia naturreservat har like høye naturverdier som det som er påvist innenfor reservatgrensene.

I forbindelse med feltarbeidet har det ikke blitt påvist noen spesielle skader på natur ut over det som må regnes som ordinær påvirkning gjennom skogbruk, friluftsliv m.m. BioFokus har jobbet på flere skytebaner tidligere og i områder med mye forurenset jord og våtmark/vann er det lett synlige spor etter slik aktivitet. Under feltarbeidet ble slike "fotavtrykk" ikke observert utenfor de arealene som er sanert i løpet av de senere årene. Selv slåttebekken som ligger i umiddelbar nærhet til tidligere skytefelt ser ut til å være ha intakt vannvegetasjon og normalt utviklede plantesamfunn langs breddene. Dette baserer seg kun på visuelle observasjoner av vegetasjon og tidspunktet for kartleggingen var heller ikke optimal, men to dagers feltbefaring avslørte ikke opplagt forgiftede arealer som er lett synlige.

Videre utredninger av hvilke konsekvenser sanering av områder innenfor skyte- og øvingsfeltet vil ha, bør i tillegg til målinger av bl. a. blyforurensing av vann også inkludere konsekvensene for biologiske verdier på stedet, og de samlede landskapsmessige endringene. Inngrep i de registrerte naturtypene vil gi særlig negative konsekvenser avhengig av omfanget og lokalitetens verdi.

Slåttebekken med kantsoner innenfor det sørlige undersøkelsesområdet

5 Referanser

Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting biologisk mangfold, rev. utg. DN-håndbok 13.

<http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500031188&language=0>

Forsvarsbygg/Skifte eiendom og Cowi. 2011. Gimlemoen skyte- og øvingsfelt - Statusrapport september 2011. Rapport RAP001.

Solvang, R. og Heggland, A. 2003. Biologisk mangfold på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune, Vest-Agder. BM-rapport 31-2003.

<http://www.forsvarsbygg.no/Documents/Nedlastningssenter/Bilologisk%20mangfald/Region%20midt-s%C3%B8rvest/Gimlemoen%20skytte-%20og%20%C3%B8vingsfelt.pdf>

Vedlegg 1

Kyrdalen Foto: Terje Blindheim, BioFokus Eik-ospeskog

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Rik edellauvskog

Utforming:

Mosaikk: Totalt 3 naturtype(r) registrert: Gammel fattig edellauvskog F02 - Eikeskog F0201 (40%), Rik edellauvskog F01 - Lågurt-eikeskog F0101 (20%), Gammel lauvskog F07 - Gammelt ospeskog F0701 (20%).

Feltsjekk: 03.10.2013 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Deler av lokaliteten ble sist kartlagt av BioFokus v/ Terje Blindheim høsten 2013 i forbindelse med arbeid for Forsvarsbygg på Gimlemoen skyte- og øvringsfelt. Det er i all hovedsak grensene som er justert etter siste befaring. Lokaliteten er tidligere kartlagt i forbindelse med kartlegginger i Kristiansand kommune og i forbindelse med naturtypekartlegging for forsvaret. Det lokale nummeret er byttet fra 10604 til 604.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger 1 km nord for Sødal i Kristiansand kommune og utgjør det første dalsøkket sør for Den Omvendte Båt. Lokaliteten består av et par søkk som løper sammen i en videre dal. I nord finnes en bratt skrent. Flere store steinblokker ligger i dalbunnen. Vegetasjonen i lokaliteten består av hogsteter fra Ålderkrampeskog, med gjennomsnittlig

14.11.2013

uabunden. Berggrunnen i lokaliteten består av bergarter fra Agderkomplekset, med granitiske gneiser, varierende fin- til middelskornete kvarts- og feltspatrike gneiser. Floraen tyder på svakt kalkinnhold i grunnen noen steder eller gunstig påvirkning fra anrikt sigevann fra knausene over.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypemessig, er lokaliteten delt mellom rik edellauvskog og gammel fattig edellauvskog og gammel lauvskog med gammelt ospeholt.

Vegetasjonstypen lågurteikeskog dominerer de rikeste partiene, men fattigere vegetasjon med blåbærikeskog er nesten like vanlig (også nede i kløfta). Litt storbregneskog og flekker med almlindskog og fattig til intermediær sumpskog finnes også. Eik dominerer i tresjiktet (ca 60 % av volum), men osp er også vanlig og dominerer i partier. For øvrig finnes et jevnt innslag av bjørk og mindre innslag av furu, svartor, hegg, rogn, selje, hassel, alm, ask, spisslønn, lind, barlind og einer. Små partier har rikere flora med kantkonvall, tannrot, skogsvingel, blåveis, storfrytle og fingerstarr. Disse partiene finnes i den sørvendte lia. E. Peerson har i tillegg registrert murburkne i området (Kristiansand kommune 2003).

Skogen har varierende utforming. I de sentrale partier av dalene er skogen forholdsvis småvokst med eik og osp som måler 20-35 cm i diameter. Her er skogen ensjiktet og det finnes lite død ved og gamle trær. I dalsidene, særlig i nord og sør er det til dels godt innslag av osp og eik med dimesjoner opp mot 60-70 cm i diameter. Hule trær av lind, eik og osp ble kartlagt i bratte skrenter hvor skogen også er bedre sjiktet og inneholder en del grove trær. I tillegg til forholdsvis mye død ved av små dimesjoner finnes en god del grove læger av ulike treslag. Unge læger er det klart vanligste, men enkelte noe eldre stokker finnes spredt. Den lange tarmen av lokaliteten mot sørøst inneholder viktige kvaliteter med eik og osp knyttet til berg og rasmark. Den midtre utstikkeren mot øst fanger opp noe intermediær sumpskog i tilknytning til myr.

Artsmangfold: Ingen særlig kravfulle kryptogamer ble observert. Begynnende dødved dannelsen gir et visst potensial for vedboende arter knyttet til ulike treslag. Hul eik knyttet til eksponerte sørvendte berg har potensial for å huse sjeldne og trua arter av insekter. Lågurtpartier med hassel og eik er potente områder for jordboende sopp. Området har et rikt fugleliv: Bøksanger (2 syngende individer) og kjernebiter ble observert her i mai 2003.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det finnes mange stubber av eik i området etter uthogster for 30-40 år siden. Det går flere store og meget velbrukte stier gjennom området. Det er ellers ingen nyere inngrep i lokaliteten. Området ligger i tilknytning til tidligere skytebane, men det var ikke mulig å se tegn på at vegetasjonen var negativt påvirket av denne aktiviteten.

Fremmede arter: Ingen registrerte

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en av flere sprekkedaler i området som har viktige kvaliteter knyttet til eik og boreal løvskog.

Verdivurdering: Lokaliteten er godt arrondert og har partier med rik flora. For øvrig er dette en typisk edelløvskog for regionen og utviklingspotensialet er stort. Lokaliteten vurderes som regionalt viktig (verdi B). Lokaliteten har kvaliteter som grenser mot høyeste verdisetting (A verdi), men mangler enda dokumentasjon av et truet arts mangfold for å kunne oppnå denne verdien.

Skjøtsel og hensyn: Området anbefales satt av til fri utvikling (uten menneskelige inngrep). Området ligger utenfor Skråstadheia naturreservat. Bivakkeringsbør unngås i området, men er tillatt på frossen og snødekt mark. Det er ingen kvaliteter ved skogen som i nærmeste fremtid vil trenge skjøtsel for at kvalitetene skal opprettholdes. Trær som faller over stiene bør kun gjennomskjæres. Granskogen som er plantet inn vest for myra i øst kan med fordel erstattes av løvtreskog for å hindre spredning av tett granskog inn i den i dag løvdominerte skogen.

Artsliste for lokaliteten

Totalt 23 art(er) påvist: bøksanger, kjernebiter, einstape, murburkne, skogburkne, hengeving, bjønnkam, hvitveis, blåveis, tannrot, knollerteknapp, trollhegg, vivendel, blåbær, skogsalat, gullris, skogstjerne, liljekonvall, maiblom, kantkonvall, storfrytle, fingerstarr, smyle.

Litteratur

Blindheim, T. 2013. Naturverdier i tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune. BioFokus-rapport 2013-29.

Kristiansand kommune 2003. Naturbase med informasjon om naturtyper, vilt og rødlistearter
Solvang, R. og Heggland, A. Biologisk mangfold på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune, Vest-Agder. Forsvarsbygg eiendomsforvaltning. BM-rapport 31-2003.

Kyrkjønn NV Foto: Terje Blindheim, BioFokus Kløft med osp og eik

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Gammel lauvskog

Utforming: Gammelt ospesholt

Mosaikk: Totalt 3 naturtype(r) registrert: Gammel lauvskog F07 - Gammelt ospesholt F0701 (50%), Gammel fattig edellauvskog F02 - Eikeskog F0201 (30%), Rik edellauvskog F01 - Lågurt-eikeskog F0101 (5%).

Feltsjekk: 03.10.2013 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt høsten 2013 i forbindelse med undersøkelser på forsvarets eiendom på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger bynært, ca. 1,5 km nord for bebyggelsen på Sødal i Kristiansand og rett nordvest for Kyrkjønn. Lokalitet med mye bratt terreng, bergvegger, blokkmark og små partier med noe rikere søkk. Mindre bekke renner gjennom området i perioder.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er i all hovedsak osp- og eikedominert, men det finnes også en del bjørk og noe furu, samt mindre mengder alm, lind, hassel, ask og rogn. Skogen er forholdsvis ensjiktet med et storvokst øvre tresjikt med lite

Lok. nr. 608 Kyrkjønn NV forts.

aldersspreiing. Innslaget av unge trær og virkelig gamle trær er lavt. Steuvis har det dannet seg noe liggende og stående død ved av osp og eik, men det er ikke kontinuitet i hverken gamle trær eller død ved. Gammelskogselementer som hule trær og trær med grov sprekkebark finnes ikke i lokaliteten i dag. Bergveggene er fattige og nesten helt uten vegetasjon. På grensen mot reservatet er det en liten bekkeslette med litt rikere fuktvegetasjon. Ellers dominerer blåbærvegetasjon men mindre innslag av lågurtskog på små flekker.

Artsmangfold: Ingen særlig kravfulle kryptogamer ble observert. Begynnende dødved dannelse gir et visst potensial for vedboende arter knyttet til ulike treslag. Lågurtpartier med hassel, lind og eik er potente områder for jordboende sopp. Området har trolig et rikt fugleliv uten at dette er nærmere undersøkt.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det finnes mange stubber av eik i området etter uthogster for 30-40 år siden. Det går en velbrukt sti rett nord for lokaliteten, men det er ingen stier innenfor grensene. Det er ellers ingen nyere inngrep i lokaliteten eller tekniske installasjoner. Området ligger i tilknytning til tidligere skytebane, men det var ikke mulig å se tegn på at vegetasjonen var negativt påvirket av denne aktiviteten.

Fremmede arter: Ingen registrerte

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en av flere sprekkedaler i området som har viktige kvaliteter knyttet til osp- og eikeskog.

Vegetasjon: Blåbær-eikeskog (D1a)

Blåbærskog (A4)

Lavurtskogvegetasjon (B)

Verdivurdering: Lokaliteten er godt arrondert og har mindre partier med rik flora. For øvrig er dette en typisk blandingsskog for regionen med mye osp og eik hvor utviklingspotensialet for stor biologisk mangfold er stort. Lokaliteten vurderes som regionalt viktig (verdi B) da det ikke ble funnet sjeldne og trua arter og området mangler skoglig kontinuitet med større innslag av typiske gammelskogselementer.

Skjøtsel og hensyn: Området anbefales satt av til fri utvikling (uten menneskelige inngrep).

Området ligger rett utenfor Skråstadheia naturreservat. Bivuakking bør unngås i området, men er tillatt på frossen og snødekt mark. Det er ingen kvaliteter ved skogen som i nærmeste fremtid vil trenge skjøtsel for at kvalitetene skal opprettholdes. Granskogen som er plantet inn på grensen mot reservatet kan med fordel erstattes av løvtreskog for å hindre spredning av tett granskog inn i den i dag løvdominerte skogen.

Litteratur

Blindheim, T. 2013. Naturverdier i tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune. BioFokus-rapport 2013-29.

Budalen midtre Foto: Terje Blindheim, BioFokus Svarthor langs bekk

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Rik sumpskog
Utforming: Rikere løvsumpskog
Mosaikk: Totalt 1 naturtype(r) registrert: Rik sumpskog F06 - Rikere løvsumpskog F0606 (50%).
Feltsjekk: 01.10.2013 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten er nykartlagt av BioFokus ved Terje Blindheim høsten 2013 i forbindelse med arbeid for Forsvarsbygg på Gimlemoen skyte og øvingsfelt.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger bynært, ca. 1,5 km nord for Gimlemoen i Kristiansand og utgjør flatere partier med høy grunnvannsstand i tilknytning til bekk.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er definert som utforming rikere løvsumpskog under naturtypen rikere sump- og kildevegetasjon. En del av arealet må imidlertid kunne karakteriseres som fastmarksskog og i liten grad sumpskog. Lokaliteten er todelt med et øvre område som ligger mellom sti og bratte bergvegger. Området har høy grunnvannsstand og er tresatt med bjørk, svartor, furu og vier. Denne delen av lokaliteten er ikke veldig rik og typiske karplanter er vivendel, hengeaks, hengeving, blåtopp, mjødukt, sløke, myraure, slirestarr, einstape,

fredløs, tepperot, stri kråkefot, blåbær, krossved, gråstarr og lyssiv. Dette er arter som er knyttet til sumpskog og lagg, kantsoner. En smal bekkestreng forbinder øvre del med den nedre. Den nedre delen minner om en mindre elveslette der to små bekker møtes. Her vokser ask og svartor sammen med noe eik, bjørk, ask og furu. Vegetasjonen er vekslende med noen rikere flekker med bl. a. gulstarr. Ellers er vegetasjonen fattigere med større innslag av torvmoser og blåtopp. Skogen i hele biotopen er generelt ung med trær opp mot 30 cm i diameter. En del svartor har noe sokkeldannelse.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er dokumentert, men sumpskoger er generelt viktige for mange arter. Vannforekomster i form av små dammer og sakterennende bekker i frodig løvskog gir gode oppvekstforhold for insekter og er dermed også viktige for mange spurvefugler som driver fødesøk i slike miljøer.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området må ha blitt avvirket tidligere da det kun er yngre skog i området i dag. Det går større stier gjennom og langs biotopen. Området kan ha blitt drenert for en god stund siden, men dette er usikkert. Området ligger i tilknytning til tidligere skytebane, men det var ikke mulig å se tegn på at vegetasjonen var negativt påvirket av denne aktiviteten.

Fremmede arter: Ingen registrerte.

Verdivurdering: Lokaliteten skårer lavt og middels på verdiparameterne størrelse, habitatkvalitet, artsamangfold, naturtypens truetthet og påvirkning. Som sumpskog har området ikke store verdier i form av rikhet eller som gammelskog, men naturgrunnlaget er tilstede for at viktige naturverdier vil utvikles på sikt. Lokaliteten gis derfor kun verdi som lokalt viktig (C verdi).

Skjøtsel og hensyn: For å ivareta sumpskoger på lang sikt er det viktig at grunnvannsforholdene i og i tilknytning til biotopen bevares intakt. Fremtidige gammelskogs kvaliteter vil berike lokaliteten ytterligere på sikt og bør derfor overlates til fri utvikling. Lokaliteten er smal og krokete og eventuell hogst i omkringliggende skog bør gjennomføres forsiktig.

Litteratur

Blindheim, T. 2013. Naturverdier i tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune. BioFokus-rapport 2013-29.

Budalen øst Foto: Terje Blindheim, BioFokus Midtre deler hvor det går en gammel sti gjennom lokaliteten.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Gammel fattig edellauvskog

Utforming: Eikeskog

Mosaikk: Totalt 2 naturtype(r) registrert: Gammel fattig edellauvskog F02 - Eikeskog F0201 (50%), Gammel barskog F08 - Gammel furuskog F0802 (20%).

Feltsjekk: 01.10.2013 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten er nykartlagt av BioFokus ved Terje Blindheim høsten 2013 i forbindelse med arbeid for Forsvarsbygg på Gimlemoen skyte og øvingsfelt.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger bynært, ca. 1,5 km nord for Gimlemoen i Kristiansand og består av en sørvendt eikedominert skråning og en markert kløft i sør.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten inneholder i første rekke kvaliteter til naturtypen gammel fattig edelløvskog ned utforming eikeskog. Det er imidlertid også en del gammel barskog med utforming gammel furuskog. Den nordre delen av lokaliteten, nord for mye brukt tursti, inneholder typiske eikeskog med eiketrær som måler 20-40 cm i diameter. Det er også en del forholdsvis grov furu med dimensjoner rundt 50 cm i diameter. Skogen er markert eldre enn

omkringliggende skog i vest som har vært hogd ut senere. Skogen er flersjiktet med liten spredning. Et øvre tresjikt med eldre trær dominerer i hele området. Noen yngre trær finnes spredt. I kløfta er det mer innslag av osp og noe hassel. Død ved av eik og osp finnes sparsomt i hele området. Bergveggene i kløfta er fattige og har lite vegetasjon. Gran er på vei til å etablere et tettere tresjikt i den lille kløfta i sør. Vegetasjonen er i all hovedsak av fattig blåbærskogs type, men små partier i tilknytning til kløfta kan karakteriseres som lågurtskog.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert, men området kan på sikt få en viktig funksjon for arter knyttet til skog med gamle eik-, osp- og furutrær.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området er påvirket av skogbruksaktivet gjennom lang tid slik at virkelig gamle trær og grov død ved er fraværende på lokaliteten. Det går en sti gjennom området. Området ligger i tilknytning til tidligere skytebane, men det var ikke mulig å se tegn på at vegetasjonen var negativt påvirket av denne aktiviteten.

Fremmede arter: Ingen registrerte.

Verdivurdering: Lokaliteten er valgt ut som lokalt viktig (C verdi) naturtype da den har noe eldre skog og topografisk variasjon som på sikt kan være verdifull for mange ulike typer arter. Mangel på viktige gammelskogselementer og mangel på funn av rødlistearter og signalarter tilsier at høyere verdi ikke kan gis per dags dato.

Skjøtsel og hensyn: Området bør få utvikle elementer typiske for gammel skog. Det bør derfor ikke hugges i området. Trær som måtte falle over stien kan gjennomskjæres og legges inn i lokaliteten.

Litteratur

Blindheim, T. 2013. Naturverdier i tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune. BioFokus-rapport 2013-29.

Slåttebekken Foto: Terje Blindheim, BioFokus Sett fra øst

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Flommarksskog
Utforming:
Mosaikk:
Feltsjekk: 01.10.2013 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten er nykartlagt av BioFokus ved Terje Blindheim høsten 2013 i forbindelse med arbeid for Forsvarsbygg på Gimlemoen skyte- og øvringsfelt.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger bynært, ca. 1,5 km nord for Gimlemoen i Kristiansand.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten består av en liten flommarksslette i tilknytning til Slåttebekken som meandrerer noe i løsmassene på sletten. Området er trolig oversvømmet kun i kortere perioder. Tresjiktet på sletten er ungt med dominans av svartor og bjørk. Feltsjiktet er dominert av blåtopp med innslag av enkelte urter knyttet til våtmarker. Naturtypen er kalt flommarksskog med utforming flompåvirket gråor-heggeskog. Flommarksskog er ikke skikkelig definert i DN håndbok 13 enda, men dette vil komme. Det er usikkert hvorvidt

Lok. nr. 613 Slåttebekken forts.

flommene er store og langvarige nok til å kalles flommarksskog. Som sumpskog er området hverken særlig rikt og skogen er ikke gammel. Lokaliteten er plukket ut som naturtypelokalitet fordi også mindre skogbevokste elvesletter med intakt grunnvannsstand er sjeldne generelt i landskapet. Området utgjør noe mer areal med denne typen natur enn det som finnes som kantsone til en hver bekk i området.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er påvist. Større potensial for sjeldne og trua arter på sikt når skogen vokser seg større.

Bruk, tilstand og påvirkning: Navnet slåttebekken kan tilsa at området har vært slåttemark for lang tid tilbake, noe som virker trolig. Området er nok avvirket som skog i en omgang etter at denne bruksformen er avsluttet. Området ligger i tilknytning til tidligere skytebane, men det var ikke mulig å se tegn på at vegetasjonen var negativt påvirket av denne aktiviteten.

Fremmede arter: Ingen registrerte

Verdivurdering: Hverken rikhet, størrelse, skogens habitatkvaliteter eller spesielle artsfunn tilsier at lokaliteten har mer enn lokal verdi (C verdi). Verdien vil opplagt øke på sikt som skoglokalitet.

Skjøtsel og hensyn: Det avgrensede området bør overlates til fri utvikling. Det er viktig at vanntilførselen via bekken fortsetter som i dag. Ved eventuell hogst i nærliggende skog bør det hogges skånsomt i kantsonene mot bekkesletta.

Litteratur

Blindheim, T. 2013. Naturverdier i tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune. BioFokus-rapport 2013-29.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Gammel fattig edellauvskog

Utforming: Eikeskog

Mosaikk: Totalt 3 naturtype(r) registrert: Gammel fattig edellauvskog F02 - Eikeskog F0201 (50%), Rik edellauvskog F01 - Lågurt-eikeskog F0101 (10%), Gammel lauvskog F07 - Gammelt ospenholt F0701 (10%).

Feltsjekk: 03.10.2013 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Deler av lokaliteten ble sist kartlagt av BioFokus v/ Terje Blindheim høsten 2013 i forbindelse med arbeid for Forsvarsbygg på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt. Det er i all hovedsak grensene som er justert etter siste befarings. Kun mindre deler av lokalitetens østre del ble vurdert i 2013.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger bynært, ca. 1 km nord for Sødal i Kristiansand. Lokaliteten består av en markert sprekkedal i øst-vest retning. I nord og sør er det bratte skrenter, spesielt midt i dalen. Det er en del rasmare og store steiner i dalen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Floraen tyder på svakt kalkinnhold i grunnen noen steder med bl. a. spredte funn av fingerstarr og hengeaks, men fattig blåbær eikeskog dominerer. Det er også et mindre areal med fattig sumpskog (svartorutforming E1b).

Naturtypemessig, dominerer (gammel) blåbær eikeskog, men det er også flekker med tendenser til lågurteikeskog i sørvendte bratte bakker, bl. a. helt i øst. Eik dominerer i tresjiktet (ca. 50 % av volum), men bjørk, osp og svartor er også vanlig. Kløfta har et stort innslag av barlind, og anslagsvis 50 ind. ble registrert i 2003. For øvrig finnes mindre innslag av gran som er i ekspansjon, furu, svartor, hegg, rogn, selje, hassel, ask, lind, og einer. Skogen er temmelig småvokst. Eik på 20-40 cm (dbh) er vanligst, men stedvis finnes noe grovere eik i skrentene som også har hulheter ved rotbasis. Svartor måler ca. 40 cm og bjørk på 45 cm. Det ligger en del død ved på bakken og dette er nesten utelukkende tynne stammer fra selvtynning som har pågått i løpet av de seneste 20-30 årene. Det finnes mest død ved av bjørk og eik og ellers litt av osp, selje og svartor. Området har et rikt fugleliv, og blant annet bøksanger (1 syngende individ) ble observert her i mai 2003.

Artsmangfold: Begynnende dødved dannelse gir et visst potensial for vedboende arter knyttet til ulike treslag. Eik med hulheter knyttet til eksponerte sørvendte berg har potensial for å huse sjeldne og trua arter av insekter. Lågurtpartier med hassel og eik er potente områder for jordboende sopp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er lite påvirket i nyere tid i form av tekniske inngrep eller skogbruksaktivitet. Eik er blitt tatt ut for noen tiår siden og skogen mangler følgelig tresjikt med eldre skog. Østlig del grenser til nedlagt skytebane, men det ble ikke observert skader på vegetasjon i denne forbindelse.

Fremmede arter: Ingen registrerte arter.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en av flere sprekkedaler i området som har viktige kvaliteter knyttet til eik og boreal løvskog.

Vegetasjon: Lavurt-eikeskog / Lavurt- eikeskog (Rødlistebetegnelse) (D2a)

Blåbær-eikeskog (D1a)

Svartor-utf (E1b)

Verdivurdering: Lokaliteten er godt arrondert og har partier med rik flora og enkelte gamle trær og noe død ved av ulike treslag. For øvrig er dette en typisk edelløvskog for regionen som enda er markert påvirket av tidligere hogstinnngrep. De nevnte kvalitetene, samt lokalitetens utviklingspotensial med tanke på viktige naturkvaliteter og dens beliggenhet i et område med flere lignende lokaliteter gir den samlet verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Området anbefales satt av til fri utvikling (uten menneskelige inngrep). Området ligger utenfor Skråstadheia naturreservat. Bivakking bør unngås i området, men er tillatt på frossen og snødekt mark. Det er ingen kvaliteter ved skogen som i nærmeste fremtid vil trenge skjøtsel for at kvalitetene skal opprettholdes.

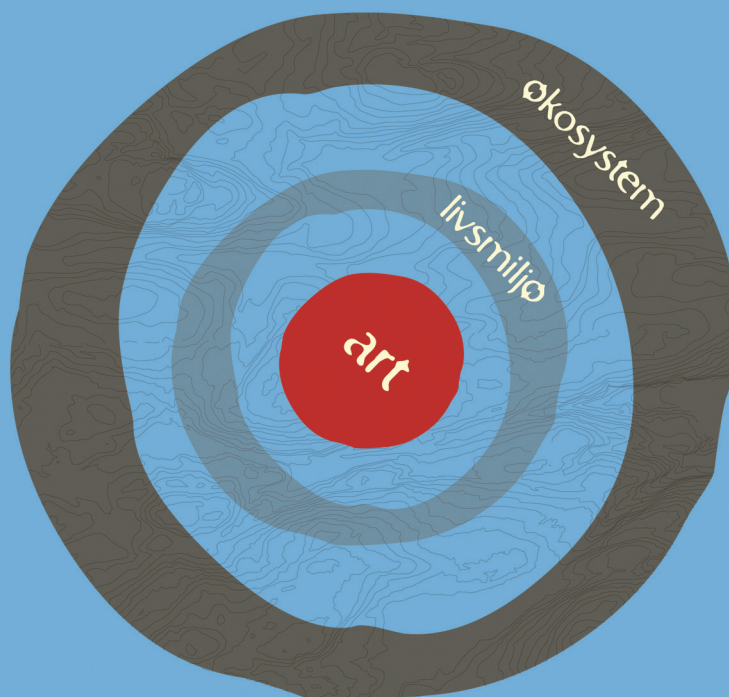
Artsliste for lokaliteten

Totalt 3 art(er) påvist: bøksanger, barlind (VU), storfrytle.

Litteratur

Blindheim, T. 2013. Naturverdier i tre delområder på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune. BioFokus-rapport 2013-29.

Kristiansand kommune 2003. Naturbase med informasjon om naturtyper, vilt og rødlistearter
Solvang, R. og Heggland, A. Biologisk mangfold på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt, Kristiansand kommune, Vest-Agder. Forsvarsbygg eiendomsforvaltning. BM-rapport 31-2003.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>

Gaustadalléen 21
0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8209-304-0

BioFokus-rapport 2013-29